

LIZA MARKLUND

MYRSKYVUORI

Suomentanut Kristiina Vaara

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Ruotsinkielinen alkuteos *Stormberget*

Copyright © Liza Marklund 2023

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-40253-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

TÄMÄ TARINA JUONTAA juurensa aikaan, jolloin viimeiset villiporot vielä laidunsivat Tornion Lapissa ja joki pauhasi koskemattomana. Lohet kisailivat, männyt kurkottelivat matalaa taivasta kohti, ja vesi virtasi niin kuin se on virrannut Luomisesta asti.

Sinne uudisasukkaat asettuivat.

He rakensivat talonsa Långvikenlahden molemmin puolin, Luulajanjoen länsipuolella olevaan kapeaan uomaan, joka uurttaa maisemaa syvältä parikymmentä kilometriä Stenträskistä.

Kimalteleva maailma, kaunis omalla tavallaan, kova kuin ikiroutainen maa.

Heidän yllään kohoava vuori, ei korkea eikä tasainen, levittäytyi taivaan ja joen ja suon väliin. Luulajansaameksi, jota alueella puhuttiin, siitä käytettiin nimiä *dálkke och várre*: vuori ja myrsky.

Eikä se ollut mikään vieraanvarainen paikka. Havumetsän ja paljakan välissä kiviröykkiöt ja tuulenpieksemät vaivaiskoivut kiipeilivät pikkupurojen ja rapautuneiden jyrkänteiden lomassa luoden vaikeakulkuisen sekasorron.

Kumpikin perhe uskoi vakaasti saapuneensa paikalle ensimmäisenä. Idästä, rautakaivokselta tulleet Långströmit olivat ruukkilaisia. Stormbergit, Myrskyvuoret, jotka perustelivat vaatimustaan nimellään, olivat alhaalta rannikolta. He vaativat etuoikeutta pirkkalaisten ja lapinvoutien sukutaustan perusteella, ja vaikka

peruste kenties pohjasikin tosiseikkoihin, sillä ei tässä tapauksessa ollut merkitystä. Ainakaan Långströmien mielestä.

Tämä kylä, Långviken, taloineen ja navettoineen, latoineen ja aittoineen, konflikteineen, avioliittoineen ja lapsivuoteineen, pysyi pystyssä yli sadan vuoden ajan.

Kukaan siellä asuneista ei ymmärtänyt olevansa eristyksissä ennen kuin tie tuli.

Ja kun Vattenfall sitten päätti rakentaa Pohjois-Euroopan suurimman voimalaitospadon pari kilometriä alavirtaan, kylän vähäpätöinen tarina oli lopussa. Vedenpinta nousisi korkealle männynlatvojen yläpuolelle. Långvikenin piti hukkua Ruotsin energiatehokkaan ja fossiilittoman tulevaisuuden edestä.

Tästä kertomuksemme oikeastaan lähtee käyntiin, ajalta ennen murhia ja Kaltisin kassakaappiryöstöä, ennen salaisuuksia ja elämänmittaisia valheita, sillä niin kuin varjot padon pohjalla, historiakin muodostuu menneiden tapahtumien liejusta.

STENTRÄSK, JUHANNUSAATTO 2021

WIKING STORMBERGIN KUOLLUT vaimo nousi pintaan Kallmyrenin suolla kesken juhannustanssien. Tai oikeammin: silloin siitä saatiin tieto.

Marjanpoimija oli löytänyt hänet. Hän makasi suon luoteiskulmassa, ei kovinkaan kaukana siitä paikasta, johon oli jäänyt sinä myöhäiskesän päivänä reilu kolmekymmentä vuotta sitten.

Uutinen kulki Kvarndammsvallenin juhannussalon ympärille kerääntyneen ihmiseren halki kuin aalto ja sai puhallinorkesterin lopettamaan soittamisen kesken säkeen.

Wiking, joka oli juuri menettänyt äitinsä ja käynyt hiljattain läpi helvetilliset syöpähoidot, otti viestin vastaan skeptisen tyyneästi.

– Ja se on ihminen, ei hirvi tai jokin muu? hän kysyi kokeuksesta viisastuneena.

Hänen työtoverinsa Roland Larsson katseli pois päin Myrskyvuoren suuntaan.

– Ilmeisesti pääkallo.

– Ajan perässä, Wiking sanoi.

Hän oli juuri saapunut juhlapaikalle. Muodollisesti hän oli edelleen sairauslomalla poliisipäällikön virasta eikä niin ollen ollut palveluksessa.

Jotkut Karin-äidin työtovereista tulivat esittämään surunvalittelunsa. Wiking luuli ensin, että he viittasivat pintaan nous-

seeseen vaimoon, mutta he tarkoittivatkin Karinia. Äiti oli ollut aikanaan kunnan apulaissosiaalijohtaja. Pari päivää ennen kuin olisi saanut ensimmäisen koronavirusrokotteensa hän sai viruksen ja kuoli sen aiheuttamaan tautiin. Wiking kiitti kömpelösti ja esitteli heille Alicen, uuden naisystävänsä.

– Ja nyt Helenakin on viimein löytynyt, eräs mies sanoi ja halasi Alicea kirkkain silmin. – Mikä helpotus kaikesta huolimatta, saada asialle viimein päätös.

– Mitä haluat, että teen, lähdenkö Luulajaan? Alice kuiskasi, kun seurue oli hajaantunut.

– Älä, Wiking sanoi, – mene vain kotiin.

– Oletko varma? Eikö sitä pidetä kummallisena?

Wiking katsoi häntä kysyvästi.

– Sitä että olen yksin sinun luonasi, Alice sanoi. – Ehkä sinun pitäisi surra vaimoasi rauhassa?

– Soittakoot jonnekin ja valittakoot.

Alice lähti Kvarndammsvallenilta taakseen katsomatta.

Wiking palasi poliisiaseman takana olevalle pysäköinti-alueelle, avasi Volvon ovet ja nousi autoon. Hän jäi istumaan ja katseli pilviä, jotka vyöryivät poikki taivaan kirkontornin takana. Näytti alkavan sataa. Hänen suunsa oli rutikuiva, se oli sädehoidon sivuvaikutus. Sylkirauhaset oli kärvennetty. Hänen oli pakko jauhaa purukumia, vaikka vihasi sitä.

Hän mietti, kuka pintaan noussut mahtoi olla.

Hän näki taustapeilistä, kuinka kollegoja saapui pysäköinti-alueelle ja nousi partioautoihin. Hän käynnisti moottorin kojeaudan starttinapista.

Yksi asia oli joka tapauksessa varma.

Se, joka suolla makasi, ei ollut Helena.

Hän seurasi partioautoa tielle 374, Pålbergetin ohi ja edelleen Robotbasenin, ohjustukikohdan, alueelle. Ajoin pitkin kiemurtelevia metsäteitä, joilla ei ollut niin minkäänlaisia tienviittoja

ja pysäköi lopulta kääntöpaikalle muinaisen haalistuneen sulkukyltin viereen:

SUOJA-ALUE
Pääsy kielletty ulkomaalaisilta
SKYDDSSOMRÅDE
Tillträde förbjudet för utlänningar
RESTRICTED AREA
Entry prohibited for aliens
SPERRGEBIET
Zutritt für Ausländer verboten
ZONE PROHIBEE
Accès interdit aux étrangers
Санктуарь
Доступ запрещен для иностранцев

”Marjanpoimija” oli neljissäkymmenissä oleva mies, jolla oli tuuhea parta ja kiikarit vatsan päällä. Mies kohotti kättään tervehdykseksi ja esittäytyi Ludvigiksi. Roland Larsson kirjoitti hänen henkilötietonsa ylös.

– No kerrohan, Ludvig, Wiking aloitti, – mitä marjoja poimit suolta? Näin kesäkuussa?

Ludvig hymyili epävarmasti ja näytti toisen takintaskunsa sisällön. Siellä oli muutama linnunmunia.

– Pohjansirkku, hän sanoi. – Harvinainen, muttei enää uhanalainen. En ole syyllistynyt mihinkään rikokseen.

Wiking katsoi pieniä linnunmunia, valkoisia, joissa oli punaruskeita täpliä.

– Pohjansirkku pesii toukokuussa, hän sanoi. – Nuo ovat pajulinnun munia.

Munavaras, selvästikään ei kovin harjaantunut sellainen, näytti murtuneelta. Pajulintu on Ruotsin tavanomaisin lintu.

– Voitko näyttää meille löytöpaikan? pyysi Fatima Al-Aziz, rätkkiläinen poliisikokelas, joka oli jäänyt asemalle valmistuttuaan.

He kuljivat peräkanaa suomaalle, työtoverit tiukasti muna-varkaan kintereillä, Wiking viimeisenä. Löytöpaikalle ei ollut lainkaan pitkä matka, ei edes sataa metriä.

– Jokin on kasvanut ruumiin läpi, munavaras sanoi osoittaen löydöstään.

Kyllä se tosiaan olikin ihminen, tai ihmisluurangon jäänteet: kallo ja vartalo, käsivarret ja jalat. Se kellui liejuisessa vedessä hiukan alle metrin päässä sammalikosta, turvesuon niukan kasvuston keskellä. Hiukan kellokanervaa, leväkköä, karpalonvarpuja, ja suopursuryteikössä Wiking oli erottavanaan linnunpesän jäänteet.

Mitä aikuinen mies tekee pajulinnun munilla?

– Kiitos, Roland Larsson sanoi munavarkaalle. – Me jatkamme tästä. Voit lähteä.

Mies ei tehnyt elettäkään lähteäkseen, jäi vain seisomaan odottavan näköisenä ja tiiraili luurangonjäänteitä.

– Pyydämme sinua poistumaan, välittömästi, Fatima Al-Aziz sanoi tiukasti ja osoitti koko käsivarrenmitalla kääntöpaikalle päin.

Munavaras mutisi jotain ja kalppi matkoihinsa.

– Kelluuko luuranko tosiaan? Fatima kysyi hiljaa.

– Arkimedeesin laki, Roland Larsson sanoi. Riippuu veden tiheydestä. Muna uppoaa vesilasiin, mutta jos sekaan kaataa leivinjauhetta, muna kelluu. Jos suossa on tarpeeksi paskaa, siinä kelluu kyllä mikä tahansa.

Hän kyykistyi jäänteiden viereen nivelmitta kädessään.

– Hieman alle satakahdeksankymmentä, hän sanoi ja taitteli mitan kasaan. – Kuinka pitkä Helena oli?

– Satakuusikymmentäkahdeksan, Wiking sanoi.

– Satakahdeksankymmentä on ruotsalaisten miesten keskipituus, Fatima sanoi, – mutta niin pitkiä naisia ei ole kovin paljon.

Oli siis todennäköistä, että ruumis oli miehen.

– Mitä rintakehästä oikein työntyy? Wiking kysyi, meni lähemmäs ja asettui työtoverinsa viereen.

Luuranko oli värjäytynyt ja kasvoi paikoin sammalta ja jonkinlaisia levämäisiä kasveja. Se näytti olevan ehjä, vahvojen nivelten tiukasti koossa pitämä, lukuun ottamatta muutamia puuttuvia sormia ja varpaita sekä reikää vasemmalla rintakehässä. Useita kylkiluitakin uupui. Selkärankaa vasten nojasi lahonnut puunrunko tai jonkin puusta tehdyn jäänteet.

– Oksa? Fatima Al-Aziz ehdotti. – Tai puu? Onko se kasvanut ruumiin läpi?

– Se on täytynyt olla alun perin jokin paljon jyrävämpi, Roland Larsson sanoi. Pikemminkin seiväs.

He seisoivat rivissä ja tuijottivat hetken aikaa ihmisruumiin jäänteitä, sammalen täyttämiä silmäkuoppia, taivasta kohti sojottavia varpaita. Sitten Roland ujutti hanskan käteensä ja kyykistyi taas, kurkotti kohti ruumiista töröttävää puunkappaletta. Hänen oikea jalkansa lipesi, ja hän luiskahti veteen. Wiking ja Fatima tarttuivat häntä käsivarsista ja vetivät hänet kantavalle maalle, hän oli likomärkä rinnasta alaspäin. Luuranko keinui hiljaa lainneiden liplatuksessa. Rolandilla oli kädessä pala puunkappaleesta. Se mureni hänen sormissaan. Hän katsoi kuollutta suossa.

– Hänellä on ollut puuseiväs rinnassa, Roland sanoi, – ja se on pitänyt hänet paikallaan suoveden alla.

He tuijottivat sydämen paikalla olevaa reikää.

– Nyt seiväs on lahonnut ja mies nousi pintaan, Wiking sanoi.

Tuuli yltyi, repi tupasvillaa ja kitumäntyjä. Taivas pimeni.

– Paalutettu maahan, Fatima sanoi, – kuin vampyyri. Voiko hän olla keskiajalta?

– Mahdollista, Wiking sanoi, – mutta epätodennäköistä. Täällä on kostea, tämä on enemmän järvi kuin suo. Puuseiväs ei säily vedessä vuosisatoja. Hän olisi noussut pintaan aikaisemmin.

Ensimmäiset sadepisarat osuivat heihin raskaina ja lämpiminä.

– Paikka täytyy eristää, ja hänet täytyy saada ylös mahdollisimman kokonaisena, Roland sanoi. – Minun täytyy vaihtaa kuivat vaatteet. Miten on, Wiking, milloin sairauslomasi päättyy?

Wiking käänsi kasvot kohti sadetta.

– Ei ehkä ikinä, hän vastasi.

Satoi rankemmin, mutta ainakaan ei tullut pimeä. Juhannusaattona Stenträskissä päivänvalo himmeni puolenyön tienoilta, mutta hämärää ei tullut lainkaan. Aurinko ei laskenut. Se lepäsi tunturiharjanteiden huipuilla muutaman tunnin, kunnes nousi taas hitaasti ylös. Missään vaiheessa se ei noussut kovin korkealle, vaan vaelsi laajassa kaaressa koko horisontin ympäri kunnes oli taas tunturien huipuilla.

Wiking ajoi sateessa kohti Stenträskiä ja avasi autoradion. Nuoret ihmiset nauroivat ja puhuivat podcasteista ja poikaystäväistä ja aamuohjelmasta, ja hän sulki radion. Mutavesi roiskui renkaissa, toinen tuulilasinyyhkin nitisi. Hän mietti, ottaisi-ko kuitenkin purukumia, muttei ottanut.

Pysäköityään vuokratalon eteen Kvarndammsvägenille hän kaivoi puhelimen esiin. Poliisiaseman vastaanottovirkailijalta oli tullut monta viestiä. Paikallislehdistä ja Norrbottenin alue-radiosta oli soiteltu ja pyydetty kommentteja suon löydöksestä. Siinä ei ollut mitään ihmeellistä. Kaltisin kassakaappiryöstön jälkeen Helenan katoaminen oli kaupungin mystisin tapaus.

Wiking vastasi, ettei hänellä ollut mitään kerrottavaa.

Hän meni toisen kerrokseen asuntoon, joka oli kerran ollut heidän. Hänen ja Helenan. Ehkä enimmäkseen Helenan, itse asiassa, Helenahan se oli vaatinut, että he muuttaisivat takaisin Wikingin kotikaupunkiin.

Nykyään hän tiesi miksi.

Aivan Stenträskin kupeessa oli Euroopan suurin joukkotuhoaseiden testaamiseen tarkoitettu ohjustukikohta, eikä Hele-

na Isaksson ollut mikään diplomaatintytär. Hän oli neuvostovakooja, ja häntä oli käsketty hankkimaan pääsy testituloksiin. Wiking ja heidän kaksi lastaan, Markus ja Elin, toimivat panttivankeina, joiden tähden Helena teki niin kuin GRU halusi. Rautaesiripun romahtamisen yhteydessä hänet palautettiin karkein ottein Moskovaan ja siirrettiin kaikessa hiljaisuudessa Yhdysvaltoihin.

Jos Wikingiltä kysyttiin, tai keneltä tahansa muulta, Helena hukkuu Kallmyreniin.

Kun Helenan neuvostoliittolainen ”puoliso” kuoli 2000-luvulla, Helena sijoitettiin lopulta GRU:n päämajaan Moskovaan evers-tiksi, jonka tehtävänä oli vastata avointen lähteiden analysoinnista organisaation Toisessa osastossa.

Kun GRU, huolimatta Helenan vuosikausia kestäneestä täydestä yhteistyöstä, päätti, että heidän poikansa Markus pitäisi raivata pois tieltä, Helena loikkasi. Hän lavasti oman kuolemansa, Ruotsin tiedustelupalvelu haki hänet eräältä Suomenlahden rannalta, ja hän kavalsi koko venäläisen tiedustelupalvelun. Kiitokseksi hän sai käyttöönsä tekaistun henkilöllisyyden, jonka mukaan hän oli Tukholman läheltä Nackasta kotoisin oleva datakonsultti Alice Eriksson. Hänelle tehtiin pieni plastiikkakirurginen operaatio, hän leikkasi ja värjäsi hiuksensa ja käytti ruskeita piilolinsejä.

Norrbotenin lähestyvän talousihmeen myötä Alice Eriksson oli muuttanut Luulajaan. Alice ja Wiking olivat ”tavanneet” Tinderissä, se oli ollut kiusallinen mutta välttämätön kulissi. Wikingin oli täytynyt käydä kaksilla muilla treffeillä ennen kuin hän oli saanut tavata Alicen.

Wiking ei halunnut ajatella, mitä seuraisi, jos venäläiset saisivat tietää, että Helena olikin elossa. Huijaus tuntui musertavana tämän lähettyvillä. Wiking avasi asunnon oven, riisui kengät ja asetti ne telineeseen Alicen kenkien viereen.

– Oletko nälissäsi? Teen pastaa.

Alice seiso i keittiön ovella, hänen hahmonsa piirtyi ikkunasta lankeavaa harmaata valoa vasten. Hän ei ollut koskaan ollut kummoinen kokki. Wiking meni hänen luokseen, veti hänet lähelleen. Edelleen todellinen.

Wiking suuteli häntä, kuivasti ja kevyesti.

– En, kiitos. Voin syödä voileivän myöhemmin.

– Sano jos haluatkin.

Wiking meni olohuoneeseen ja vajosi sohvalle pää pyörällä suon tapahtumista. Hän riisui huivin, jonka oli kietonut kaulaansa suojaksi auringonsäteiltä, ja työnsi purukumin suuhun. Se oli hedelmänmakuinen.

Talvella, kun syöpähoidot olivat olleet loppusuoralla ja kaikki sivuvaikutukset räjähtäneet esiin täydellä teholla, hän oli oikeasti luullut kuolevansa. Hän ei ollut ymmärtänyt, että oli mahdollista voida niin helvetin huonosti ja pysyä silti hengissä.

Silti niin oli käynyt.

Ja sitten Alice oli tullut.

Wiking kuuli Alicen kolistelevan keittiössä. Hän otti purukumin suusta, ruttasi sen käärepaperiin ja pani paketin sivuun.

– Helena, hän huikkasi. – Okei, voin syödä vähän.

Ei mennyt minuuttiakaan, kun keittiöstä tuotiin kaksi höyryävää lautasellista spagettia, joka tuoksui voilta ja soijalta.

– Sano minua Aliceksi, hän sanoi. – Se on tärkeää.

Wiking pyöritti haarukkaansa ruoassa. Juusto ja voi sulivat ja sekoittuivat soijan kanssa ruskeaksi mössöksi.

– Oletko koskaan epävarma siitä, kuka olet? Wiking kysyi.

Alice pureskeli keskittyneesti ja nielaisi.

– En enää nykyään, hän sanoi ja tökki spagettiaan.

– Kerro, Wiking sanoi. – Millaista oli tavata Markus?

Alice käänsi katseensa kirjahyllyyn ja antoi haarukan laskeutua ruokamössöön. Tuijotti hetken tyhjyyteen.

Ennen kuin he olivat lähteneet juhlapaikalle, he olivat käyneet Markuksen ja Josefinin luona, ensimmäistä kertaa. Markus

oli ollut melko välinpitämätön Alicea kohtaan. Alicehan oli vain joku Tinder-deitti, jonka isä oli löytänyt, miksi häntä kiinnostaisi? Hän tiesi, että Wiking oli tapaillut myös paria muuta naista, kättilöä Bodenista ja piitimeläistä arkkitehtiä nimeltä Cecilia. Markuksen vaimon Josefinin sydämellisyys oli vaikuttanut teennäiseltä. Lapset olivat olleet ujoja mutta kiinnostuneita, esitelleet piirustuksiaan ja lelujaan.

– Oli outoa nähdä Markus, Alice sanoi viimein. – Epätodellista. Kaikki ne kipeät vuodet ikävöin pientä poikaa, ja nyt hän onkin aikuinen mies. Isä. Ystävällinen ja huomaavainen. Älykäs ja suoraselkäinen.

Hän katsoi Wikingiä ja hymyili varovaisesti.

– Teit hyvää työtä.

– Eikö heille pitäisi kertoa, kuka olet?

Alice pudisti päätään ja pyöritti taas haarukkaansa spagetissa.

– Liian vaarallista.

– Koska vanhat pomosi vahingoittaisivat heitä? Eikö se ole vähän kaukaa haettava?

Alice vilkaisi häneen ja kohautti olkapäitään anteeksipyytävästi. Wiking ei päästänyt häntä niin helpolla.

– Miten ihmeessä edes jouduit tähän sotkuun? Alun alkaen?

– Mihin sotkuun?

– Vakoiluun.

– Syötkö vielä?

Alice otti Wikingin lautasen odottamatta vastausta ja vei sen keittiöön. Hän kolisteli astianpesukoneella, Wiking kuuli sen hurautavan käyntiin. Alice palasi ja istui Wikingin viereen.

– Miten voit? Alice kysyi ja laski käden hänen palaneelle kaulalleen. Iho oli vastaparantunut ja harsonohut sädehoidon jäljiltä, kirkkaanpunainen ja paljas.

Wiking siirsi hänen kätensä pois ja veti hänet lähelleen.

– Miten sinä voit? Wiking vastasi kysymyksellä.

Alice sulki silmänsä.

– Luuletko, että Markuksen ja Elinin mielestä on outoa, jos tullen Karinin hautajaisiin? hän kysyi.

Wiking piteli häntä tiukemmin.

– En välitä paskaakaan. Haluan että tulet.

– Luuletko että hän olisi tunnistanut minut?

Wiking päästi irti.

– Joo, eiköhän hän olisi.

Muut, jotka he olivat tunteneet niihin aikoihin, olivat melkein kaikki kuolleet tai muuttaneet pois. Gustavin aisapari Lars-Ivar Pekkari, jonka kanssa Wiking sittemmin oli työskennellyt vuosikausia, oli kuollut jo aikoja sitten. Täysihoitolan omistaja ja Helenan entinen pomo Kerstin oli kuollut jo Helenan katoamista seuraavana vuonna. Muut olivat lähteneet etelään.

Se, jonka kanssa Helena oli viettänyt eniten aikaa Stenträskin vuosina ja joka asui siellä edelleen, oli Carina Burstrand, poliisiaseman vastaanottovirkailija. Hän oli nykyään aktiivinen ruotsidemokraattien kannattaja ja keskittyi niin täysin ruotsalaisuuden pelastamiseen, että ”oli eksynyt omaan perseeseensä” kuten toinen vanha tuttava, Gitte Landén Daglönare, oli sanonut. Alice ja Carina olivat esittäytyneet mahdollisimman pikaisesti Kvarndammsvallenin juhannussalolla, mutta Wiking ei ollut havainnut Carinasta mitään muuta kuin hänelle normaalia ynseyttä.

Toinen riskitekijä oli Siv Johansson, joka oli ollut Karin-äidin paras ystävä nuoruudesta saakka. Sivin oli vaikea liikkua eikä hän ollut osallistunut juhannusjuhliin. Wiking ei ollut ihan varma, kuinka terävä hänen päänsä oli nykyisin, mutta hän saattoi olla riskialtis. Sivin tytär Susanne oli nykyään leski ja oli enemmän tai vähemmän muuttanut takaisin Stenträskiin. Hän ja Helena olivat käyneet yhdessä aerobicissa aina tilaisuuden tullen, mutta hänestä ei kyllä tarvinnut huolehtia. Itseään freelance-toimittajaksi kutsuva Susanne ei ollut pahemmin kiinnostunut kenestäkään muusta kuin itsestään.

Se, joka kenties saattaisi tunnistaa Alicen, oli Sven, Wikingin veli. Svenillä oli fragile-X-niminen oireyhtymä, ja hän asui kehitysvammaisten ryhmäkodissa Vidselissä. Hän ei pystynyt huolehtimaan itsestään arjessa, mutta oli ajattelevainen ja tarkka, ja oli rakastanut Helenaa.

Ajatus siitä, että Helena voitaisiin tunnistaa, sekä innosti että pelotti Wikingiä. Ylönousemuksessa oli jotain sanoinkuvaamattoman houkuttelevaa, siinä, että kaikki saisivat tietää. Taikasauva, josta levisi tähtiä, elämä ikuisessa vaaleanpunaisessa sateenkaaressa, kaikki lauloivat kuorossa. Heti kääntöpuolella piileskeli pelko, että Alice hälvenisi ja katoaisi. Että kaikki oli ollut unta.

– Tuleeko Sven hautajaisiin? kysyi ylönoussut.

– Puhuin ryhmäkodin ohjaajan kanssa, hän oli sitä mieltä, että se olisi Svenille liikaa. Hyvästelemme äidin kappelissa edellisenä päivänä, Sven ja minä kaksin.

Wiking ymmärsi, että päätös oli järkevä, mutta oli pettynyt. Hän todella halusi Svenin tapaavan Alicen. Tosin oli ehkä ihan hyvä, että se tapahtuisi jossain muualla kuin sellaisessa väenkokouksessa.

Alice nousi sohvalta ja meni taas keittiöön, Wiking kuuli hänen laskevan vettä ja ottavan jotain ruokakaapista. Hän tuli takaisin mukanaan vesilasi ja omena.

– Ostin nämä Ählénsistä, kun odotin Markusta, hän sanoi ja kohotti lasia. – Vain kaksi on mennyt rikki. Mitä ihmettä olet oikein tehnyt?

Wiking katsoi mattoa. Niin, mitä hän oli tehnyt? Paitsi elänyt elämäänsä?

Alice istuutui hänen viereensä sohvalle, laski vesilasin sohvapöydälle, haukkasi omenaa ja kaivoi puhelimen takataskusta.

– Katsotaanpas mitä suoruumiista kirjoitetaan, hän sanoi suu täynnä omenaa. Luki keskittyneesti parin sanomalehden nettisivuja.

– Vaimoni on ilmeisesti löytynyt, Wiking sanoi.
Alice nyökkäsi.
– Jep. ”Helena Stormberg upposi suohon ja hukkui elokuu-
sa 1990...”
– Ruumis on miehen, Wiking sanoi, – eikä hän hukkunut.
Alice nosti katseensa.
– Hänet oli paalutettu suonpohjaan. Puu lahosi ja luuranko
nousi pintaan.
– Miten niin paalutettu?
– Seiväs sydämen läpi.
– Niin kuin Bockstenin miehellä?
– Kenellä? Wiking kysyi.
Alice naputti nopeasti jotain puhelimen pienelle näytölle ja
luki sitten keskittyneesti pureskellessaan.
– Sammalruumiit ovat hyvin yleisiä, hän sanoi sitten ir-
rottamatta katsettaan puhelimesta. – Koko Pohjois-Eurooppa
ihan kuhisee niitä. Niitä on löydetty monta sataa, suurin osa
on peräisin rautakaudelta. Niiden arvellaan olleen ihmishuoneita,
kuinka inhottavaa. Mutta Bockstenin mies, joka siis löydettiin
Bockstens mossesta, suosta Varbergin edustalta, oli erilainen.
Hän on keskiajalta. Paalutettu suohon kolmella seipäällä. Tam-
miseiväs sydämen läpi ja sitten vielä kaksi koivuseivästä...
Hän vaikeni ja luki, rullasi näyttöä ylös ja alas.
Bockstenin mies, Wiking oli kyllä kuullut siitä joskus.
– Miten hän päätyi sinne? Wiking kysyi.
Alice luki hetken hiljaa. Wiking otti uuden purukumin.
– Arvellaan että hänet murhattiin, Alice sanoi. – Hänen
kimppuunsa hyökättiin edestäpäin, hän sai yhden iskun ala-
leukaan ja toisen oikeaan korvaan, hän kaatui maahan ja sai
sitten kohtalokkaan iskun takaraivoon. Vainajien paalutus
liittyy kansanuskoon kummituksista, aivan oikein, niinpä
murhaajat naulitsivat hänet suohon, jottei hän pyrkisi takaisin
kotiin.

– Voihan se olla käytännöllistä myös, jos ei halua, että ruumis löydetään. Sanotaanko motiivista mitään?

– Juu, miehen uskotaan olleen Hallandissa keräämässä veroja tai kenties takavarikoimassa maata...

– Sillä lailla, Wiking sanoi. – Ja mistä se tiedetään?

– Odota, pääsen siihen kohta...

Alice luki vähän lisää.

– Hän oli hentorakenteinen ja ratsasti paljon, ei ollut tottunut kovaan ruumiilliseen työhön. Hänellä oli aluillaan reumaattinen sairaus, jota oli vain paljon paikallaan istuvilla yläluokkaan kuuluvilla. Hänen uskotaan olleen jonkun vaikutusvaltaisen henkilön alainen virkamies 1300-luvulla. Hallandissa asui tuolloin vain maanviljelijöitä, joten ehkä hän oli veronkantaja. Tai jonkinlainen perijä.

– Ja näin väittävät ammattitutkijat missä, Wikipediassa?

Alice hymyili ja nyökkäsi puhelinta kohti.

– Sydämen lävistänyt tammiseiväs kuului keskiaikaiseen katorakenteeseen ja piti oljet paikallaan harjan päällä. Usko sammalen maagisiin voimiin säilyi pitkälle 1800-luvulle asti.

Wiking suuteli häntä, purukumista viis, ja tunsi hänen reagoivan. Oli outoa, kuinka hänen kehonsa muisto oli säilynyt Wikingin käsissä ja kielellä. Hän tuntui täsmälleen samalta. Hänen tuoksunsa oli sama, hänen hengityksensä Wikingin kasvoilla, kun he rakastelivat. Hänen äänensä, hänen voimansa. Hänen kova ytimensä, se oli ennallaan. Tosin silikonirinnat olivat poissa, se oli helpotus. Ne olivat aina saaneet Wikingin kiusaantumaan. Ihan kuin jokin ulkopuolinen olisi tunkeutunut heidän väliinsä.

Wikingiä hiersivät tyhjät vuodet. Ne olivat aiheuttaneet haavoja, jotka olivat jo parantuneet, mutta tuntuivat edelleen.

Alice väitti, ettei ollut koskaan teeskennellyt mitään heidän ollessaan yhdessä, ja Wiking uskoi. Mutta tieto siitä, kuka Alice oli, teki hänen olonsa epämurkavaksi. Alicen tausta ja asema loi-

vat ulottuvuuden, jonka kanssa Wikingin täytyi tulla toimeen, hän ei päässyt sitä pakoon.

Oikeastaan Wiking ei tiennyt lainkaan, kuka Alice oli. Ei mihin hän pystyi.

Ja Wiking olisi vain halunnut kaiken olevan niin kuin ennenkin.

WIKING VIHASI HAUTAJAISIA. Hän ei tiennyt, mitä olisi surulle tehnyt. Arkut alttarien edessä aiheuttivat hänelle hengenahdistusta. Saivat aikaan tunteen, että hän putoaa, hapuilee tukea josakin hapettomassa tilassa. Huutaa, mutta mitään ei kuulu.

Tähän mennessä hänen ei ollut vielä koskaan tarvinnut järjestää kenenkään hautausta. Karin-äiti oli hoitanut isän ja kaikkien muiden sukulaisten hautajaiset, Helenaa taas ei ollut löytynyt, joten hautajaisia ei ollut tarvittu. Mutta nyt Wiking ei voinut enää paeta. Koko Karinin poismenon tuoma vastuu lepäsi hänen heikoilla harteillaan. Markus oli vaatinut saada auttaa suunnittelussa, mikä oikeastaan vain pahensi tilannetta.

Hautaustoimisto, jonka puoleen he olivat kääntyneet, markkinoi itseään herkkäkorvaisena ja joustavana, pienenä toimistona jolla oli suuri sydän. Wiking ja Markus tapasivat kadulla sen edessä.

– Isoäiti tiesi, mitä halusi, Markus sanoi ja halasi Wikingiä kankeasti. Sinun tarvitsee vain antaa heille paperi kuolinlaatikosta.

Muutama vuosi sitten ennen ohitusleikkausta Karin oli tehnyt kuolinsiivouksen, karsinut pois vaatteet ja tavarat, joita ei enää tarvinnut. Hän oli kerännyt kaikki olennaiset paperit laatikkoon, joka oli Wikingin vanhan huoneen vaatekaapin päällä. Laatikossa oli myös yksityiskohtainen hautajaisuunnitelma.

Wiking veti syvään henkeä. Herran tähden, hänenhän täytyi vain ojentaa paperi. Nynnyily sai nyt luvan loppua.

Hauturi oli iloinen ja moitteettomasti pukeutunut neljissä-kymmenissä oleva nainen. Hän otti Karin ohjeet vastaan arvostuksella, esimerkillinen kuolema todellakin. Kirkko, kukat, virret, kivi, muistotilaisuus, kaikki kysymykset käytiin ripeästi läpi. Hautajaispäivä lyötiin lukkoon, ja sitten olikin jäljellä enää itse hautaaminen.

– Hänet tuhkataan, Wiking sanoi hauturille, – joten meidän on valittava myös uurna.

Markus katsoi Wikingiä hämmästyneenä.

– Tuhkataan? Miksi?

Wiking katsoi ulos ikkunasta, siellä oli alkanut sataa.

– Hän halusi niin. En tiedä miksi. Emmekä tarvitse hautausta.

– Mistä oikein puhut? Markus kysyi. – Tietenkin hänet on haudattava. Hänhän menee isoisän viereen, se lukee jo kivessäkin.

Wikingin täytyi istua valitun tammiarkun viereen, pää tuntui huteralta.

– En tiedä miksi, hän sanoi. – Äiti ei kertonut.

Silloin toimiston mainostama herkkäkorvaisuus pääsi oikeuksiinsa.

– Näitä päätöksiä ei tarvitse tehdä nyt, iloinen nainen sanoi. – Ei ole mitään kiirettä. Annetaan Karinille ensin hieno viimeinen matka.

Wiking sulki silmät ja painoi pään käsiin.

Hän oli puhunut totta. Hän ei tiennyt, mistä äidin toive kumpusi, miksi äiti ei halunnut tulla haudatuksi miehensä viereen, vaikka hautakivessä äidin nimi lukikin.

KARIN

1961

JOULUAATONAATTO

VARTALO, HOIKKA JA VALKOINEN.

Hän seiso i alasti piianpeilin edessä keittiön takana olevassa huoneessaan. Kukaan ei nähnyt häntä, sillä huone oli ikkunaton. Hän oli yksin salaisuutensa kanssa.

Hän sitoi hiuksensa ja pani soljen takaraivolle, kuin olisi tehnyt sommitelman. Irrotti päällisen tyynystä ja kietoi sen hiuksiinsa.

Hän nauroi peilikuvalle, alastomalle morsiamelle.

Hän otti lakanan sängystä, kietoi sen ympärilleen. Hänen kirjatut nimikirjaimensa päätyivät juuri rintojen yläpuolelle. Hän henkäisi, oli lähes kaunis. Astumassa alttarille. Kesähäät. Auringonvalo ja tuoksut. Käsissä kimppu kieloja, hauraita ja kauniita ja myrkyllisiä.

Hän pyörähti peilin edessä, jalka takertui palttinaan, ja hän melkein kompastui. Se ei haitannut. Hän ei voinut kaatua, sillä hän oli vihdo in levittänyt siipensä.

Hän puhuisi Agnes-tädille joulunpyhinä, selittäisi asiain laidan. Enää ei tarvitsisi nöyristellä.

Se olisi koivuniemenherran ja nimittelemisen loppu. Aika Stormbergien luona oli päättynyt.

Hän oli nipin napin kahden vanha tullessaan Långvikeniin, eikä häntä otettu lämmöllä vastaan.

Äiti oli kuolla jo Karinin syntyessä. Kun pikkuveli sitten syntyi, kuolleena, äiti menehtyi verenvuotoon Kaltisin sairaalassa verensiirrosta huolimatta tai ehkä sen vuoksi. Kuka tietää, olivatko veriryhmät olleet yhteensopivat. Isä kuoli samoihin aikoihin uitto-onnettomuudessa. Niin Karin päätyi Stormbergeille, jotka olivat sukua äidin puolelta.

Hänet määriteltiin ”pikkuserkuksi”, eikä ollut mikään salaisuus, että hän oli tiellä. Mökissä oli ahdasta. Agnes-täti ja Hilding-setä nukkuivat keittiön takana olevassa kamarissa, pojat levitettävässä sohvassa päät eri suunnissa. Karinin täytyi nukkua ullakkohuoneessa, jossa oli sammalella tiivistetyt seinät ja joelle antava kattoikkuna.

Erling oli Stormbergin veljeksistä pienin sekä iältään että kooltaan. Hänellä oli kiltit silmät ja parranhaivienia poskilla. Toisinaan hän opetti Karinille tärkeitä taitoja, kuten sen, miten pilkkivapaan laitetaan syötti tai miten palttua syödään voisilmän kera.

Tord oli keskimmäinen. Hiljainen ja harmoninen, hänessä oli jotain surullista. Tuntui kuin sanat eivät olisi päässeet kömpelösti yhteenpuristettujen huulten välistä. Hilma, hänen morsiamensa, oli täysi vastakohta. Lämmin ja pehmeä, hän nauroi kovaan ääneen ja usein. Karin rakasti Hilmaa.

Ja sitten oli Gustav, vanhin veli. Hän oli jo lentänyt pesästä ja oli Agnes-tädin ylpeys. Pitkä ja harteikas, kirkkaat silmät ja vahvat kädet. Hänessä oli jotain karkeaa, mutta silti sileää. Hänestä uhkui tyyneys ja viileys. Karin pysytteli etäällä.

Agnes-täti oli melkein aina kotona.

Hilding-setä oli melkein aina poissa.

Ennen oli erilaista, Agnes-täti sanoi. Silloin autettiin puolin ja toisin. Miehet osasivat lypsää, tytöt niittää. Heinää kerät-

tiin soilta rehuksi, naiset ja lapset ja miehet kalastivat ja pyysivät pienriistaa. Kaikkia tarvittiin. Kunnes tuli palkkatyö, mutta vain miehille. Heidän taitonsa saivat arvon, naisväestä tuli arvotonta. Ja maa oli valtion, ei enää ihmisten...

Agnes-täti puhui monesti asioita, joita Karin ei ymmärtänyt.

Kuten että lahden toisella puolen asuvat Långströmit olivat liitossa Paholaisen kanssa. Karin ei tiennyt, mitä se tarkoitti, mutta se oli jotain erittäin pahaa.

Toisinaan Långströmejä kutsuttiin ”ruukkilaisiksi”. Ilmaus oli vielä hämäämpi kuin Paholainen, mutta se oli paha juttu sekin. Matriarkka Adelina Långström oli sitä paitsi Suomen puolelta. Se vasta paha juttu olikin.

Agnes-täti kertoi usein Stormbergien tarinan. He olivat vanhaa hienoa ja rikasta sukua, joka oli ollut Norrbottenissa tuhat vuotta, kauan ennen Ruotsin valtiota ja ikuisuuden ennen Långströmejä. Siihen aikaan he olivat upporikkaita, vaikutusvaltaisia ja arvostettuja. Esi-isien joukossa oli sekä Kustaa Vaasan uskottu pappi että arkkipiispa, joka oli virallisesti lakkauttanut katolilaisuuden Ruotsissa. Karin kuunteli silmät suurina. Katolilaisuus oli myös erittäin paha juttu. Kustaa Vaasa oli mahtava kuningas ja taitava hiihtäjä, ja hänen kuvansa oli näkkileipäpöytäketissa Kaltisin kyläkaupassa. Karinin suku oli täynnä vaikuttavia miehiä, rehellisiä ja osaavia. Ehkä hän oli sukua itse leipäkuninkaalle. Kukaan ei ollut sanonut niin, mutta Karin arveli silti, että se voisi olla niin. Oliko hän lähestulkoon prinsessa?

Agnes-täti kertoi tarinoita samalla, kun he nostivat ja pesivät puikulaperunoita, vatkasivat sianverta ja poimivat lakkoja. Tarinoita siitä, mitä kaikkea Stormbergit olivat joutuneet kärsimään hienosta syntyperästään huolimatta. Kuinka he olivat taistelleet ja uurastaneet ja kestäneet ja tehneet työtä.

Ensimmäiset vuodet Långvikenissä olivat vaikeita. Yksi pikkupojista, nimeltään Abel, meni ja hukkui kevätjäihin, toinen kuoli kaiketi nälkään.

Långströmit, sen sijaan, olivat ulkopaikkakuntalaisia. He tulivat Norrbotteniin etelästä, olivat suorastaan ulkomaalaisia, ja menivät työhön Tornionjoen varrella sijaitsevaan rautaruukkiin.

Sepät, heidäthän kyllä tiedettiin. Hikisiä ja mustanpuhuvia, li-kaisia ja väkivaltaisia. Ei sellaisten kanssa voinut olla tekemisissä.

Niin Stormbergit olivat ajatelleet, ja niin Agnes-täti nykyäänkin julisti.

Mutta sitä Agnes-täti ei kertonut, että Långströmit olivat osoittautuneet sekä raittiiksi että ahkeraksi ja vakavaraiseksi väeksi. Kun he varhain, tuomitun kylän elämän alkutaipaleella, kutsuivat koolle sukujen välisen tapaamisen käynnistääkseen yhteistyön ja saadakseen aikaan keskinäistä ymmärrystä, Stormbergit eivät voineet sanoa ei. Lahden yli oli kerta kaikkiaan pakko soutaa kuulemaan, mitä ruukkilaiset ehdottaisivat.

Heidät otettiin vastaan ystävällisesti. Esiteltiin pihamaa ja tallimäki.

Långströmien rakentama talo oli huomattavasti suurempi kuin Stormbergien. Navetta myös. Aittoja oli enemmän, ja ne olivat tukevampia. Vieraat asettuivat valmiiksi laitettuun leivintupaan, ja heille esiteltiin Hopeamitali sekä Vuorikollegion diplomi.

Se ei luvannut hyvää.

Ylpeys oli kuolemansynti, Stormbergit päättivät huomamatta malkaa omassa silmässään.

Hätä ei kuitenkaan lukenut lakia, ja sovittiin, että Kallmyren ja vuorella käytettävissä olevat laidunmaat niitettäisiin yhteisvoimin. Lisäksi kaksi lapsista tajusivat pitävänsä toisistaan, pikku Wiking Stormberg, kylän ensimmäinen lapsi, ja hieman vanhempi Sara Långström.

Kokouksen jälkeen sukujen välinen ilmapiiri kuitenkin huonontui nopeasti.

Stormbergien mielestä heidän etuaan oli loukattu. Långströmit eivät ymmärtäneet väitettä. Veneet lukittiin kiinni, jotta Wiking ja Sara eivät voisi soutaa toistensa luokse.

Sen sijaan he rakensivat yhdessä majan Tällfalletille.

Joka ikisestä sukujen välisestä sovintoyrityksestä oli lopulta tullut murhenäytelmä, Agnes-täti väitti. Ainakin viimeisimmästä. Långströmit olivat itse Paholainen. Karinin täytyi luvata, ettei koskaan lähestyisi heitä.

Karin näki korkean talon kohoavan tunturikoivujen yläpuolelle lahden toisella puolella. Hän kuuli nautakarjan kuoron navetasta. Ja näki vaalean pojan leikkivän harmaan pystykorvan kanssa rannalla, heittelevän keppejä, painivan ja nauravan sen kanssa, kierivän vedenrajassa kunnes molemmat olivat mutaisia ja harmaita kuin maahiset.

Hän tiesi, että pojan nimi oli Carl.

Laiskamato, Agnes-täti sanoi. Mene tiskaamaan.

Totuus paholaisesta tuli ilmi sinä päivänä, kun Carl putosi jäihin. Oli huhtikuu 1954, ja Karin oli toisella luokalla.

Aamulla joen jääpeite oli kirkas ja paksu, mutta iltapäivällä auringon pehmentämä lumi oli tehnyt joenuoman heikoksi ja vetiseksi. Karin hiihti noin viisikymmentä metriä jalan kulkevan Carlin perässä, kun näki pojan katoavan kosken nieluun. Yhtenä hetkenä poika käveli Karinin edellä, seuraavana hän oli poissa.

Tyhjä jää. Kuohuva vesi. Auringonpaiste.

Ajattelematta paholaisia tai muuta pirullista Karin syöksyi suksillaan eteenpäin kohti avantoa, ja lukuisten hengästyneiden vetojen jälkeen hän näki pojan pään pistävän pintaan, keikkuvan joenuomassa. Poika huusi jotain, Karin kuuli vain paniikin.

Karin pääsi melko lähelle ennen kuin jää alkoi ritistä hänen allaan. Silloin hän otti sukset jalasta, heittäytyi päistikkaa pitkin pituuttaan ja työnsi sukset ja sauvat kohti avantoa. Poika haapuli jäänreunaa paljain käsin, sai kiinni toisen puusuksen kärjestä, tarttui siihen ja veti. Suksi oli kiskoutua avantoon. Se veti Karinin mukanaan, vaikka hän oli sen päällä koko painollaan.